

ORTAK ÜLKELERDE BECERİ UYUMSUZLUĞU HAKKINDA ETF'NİN YÜRÜTTÜĞÜ ÇALIŞMALARDAN ÖRNEKLER: BAZI HUSUSLAR VE ÖN BULGULAR

ÜLKELER ARASI ETKİNLİKTE YER ALAN KONUŞMACILAR İÇİN KISA
NOTLAR (25 KASIM 2021)

ETF'den Mircea Badescu tarafından Cristina Mereuta katkılarıyla hazırlanmıştır.

Ekim 2021

Giriş

Beceri uyumsuzlukları¹ kimisi hızla gerçekleşen işgücü piyasasında yaşanan değişiklikleri yansıtmakta olup insan sermayesi ile karşılıklı bir bağ içindedir. Beşeri sermaye fazlası, genellikle aşırı eğitim veya aşırı beceri üzerinden ölçülür.² Bununla birlikte, eğitimin fazla olması ise, işçilerin örgün eğitimde edindikleri beceri ve bilgilerle ilgili olmayan işlerde istihdam edildiği durumlarda yatay (veya eğitim alanı) uyumsuzluğuyla da ilgili bir durum olabilir.

ETF, ortak ülkelerin birkaçında³ (2017/18 döneminde) beceri uyumsuzluğu vakalarının sıklığını ölçmenin mümkün olup olmadığını fizibilitesini araştırmayı amaçlayan bir pilot girişim yürütmüştür. Bu çalışma serisine dayanarak ve ölçüm çalışma çerçevesini⁴ daha da geliştirdikten sonra, bir ETF ekibi⁵ 2020/21 yılları süresince pek çok ETF ortağı ülkede⁶ dikey ve yatay uyumsuzlukları çerçeve içine alarak belirledi ve tahminlerde bulundu. Ön bulguların bazıları aşağıda sunulmuştur ve 25 Kasım 2021'de uluslararası bir etkinlikte tartışılacaktır.

Bu kısa not, yaptığımız çalışmamızla ilgili birkaç hususu ve dikey uyumsuzluk olayların sıklığını ölçümde kullanılan iki gösterge için elde edilen geçici sonuçları sunmaktadır. Her göstergenin güçlü ve zayıf yönleri vardır ve bu husus, ETF ortak ülkeleri (AB Komşuları ve Orta Asya) bağlamında açıkça ortaya konmalıdır. Bu nedenle, ülkelere herhangi bir tavsiyede bulunmadan önce göstergeleri ölçümlenmek üzere hangi verilerin gerekli olduğunu değerlendirmek önemlidir, çünkü hiçbir yöntem temel alınan verilerden daha güvenilir olamaz.

Ortak ülkelerde beceri uyumsuzluğunu ölçmek üzere ETF'nin benimsediği yaklaşım

Çalışmamızı çeşitli araştırma sorularına odaklanarak geliştirdik: Ortak ülkelerde beceri uyumsuzluklarında en yaygın türler hangileridir? Mevcut veri kümeleri nelerdir, bu veri kümeleri ne ölçüde erişilebilir, güvenilir veya uluslararası olarak karşılaştırılabilir durumdadır? Ortak ülkelerde beceri uyumsuzluğunun görülme sıklığına ilişkin bir dizi temel karşılaştırılabilir göstergelyi tanımlamak ve toplamak mümkün müdür? Bu göstergelerin hesaplanmasındaki temel eksiklikler nelerdir? Her bir ülkedeki sosyo-ekonomik bağlam göz önünde bulundurulduğunda, becerilerdeki uyumsuzluğun temel politika sonuçları neler olabilir? ETF ve ortak ülkeler, zaman içinde uyumsuzluk oluşumu ve dinamiklerinin düzenli bir değerlendirmesini yapabilmek için nasıl daha fazla adım atabilir?

ETF, temel olarak sonuçların yüksek derecede uyumlaştırılması, karşılaştırılabilirliği ve geçerliliğinin sağlanması için İşgücü Anketine dayalı tahminleri kullanmayı tercih etmiştir. Bu önemli bir husustur çünkü uyumsuzluk tahminleri bazen güçlük çıkarabilmekte ve özellikle politika yapıcılar arasında kısıtlı oranda kabul edilebilmektedir. Bizim için uyumsuzluğu incelemedeki yeni ölçüm yöntemlerini hesaplama yolları önerilirken ya da bu tür bir hesaplama yapıldığında izlenecek ana kriterlerin mevcutluğu, karşılaştırılabilir olması ve uluslararası standartlaştırılmış sınıflandırmaların kullanımı olmuştur. Ayrıca, hesaplanan göstergelerin kolay yorumlanabilir olması da bir öncelikti.

¹ Özellikle, beceri uyumsuzluğu dikey uyumsuzluğu (genellikle aşırı eğitim, yetersiz eğitim, aşırı beceri ve yetersiz beceri üzerinden ölçülür), yatay uyumsuzluğu (genellikle eğitim ile çalışma alanları karşılaştırılır), (çalışanların mevcut işlerini yapmak için gerekli becerilerden yoksun olmalarının uzantısı olarak) beceri boşluklarını, beceri sahibi kişi sayısının azlığı (genellikle doldurulmamış ve doldurulması zor olan boş pozisyonlar üzerinden ölçülür) ve becerilerin eskimesini (beceriler, teknolojik veya ekonomik değişim ve yaşlanma nedeniyle eskiyebilir, bu da belirli becerileri gereksiz kılar veya beceriler yeterince kullanılmamıştır) tanımlamak için kullanılabilir.

² Politika hakkındaki literatür, daha eğitilmiş insana sahip olmanın her zaman daha iyi olacağı gerekçesiyle, "aşırı eğitim" yerine "aşırı nitelikli" tanımını tercih etme eğilimindedir. Genel olarak daha fazla beceriye sahip olmanın iyi bir şey olduğu düşünülüyor olduğundan, 'aşırı becerili' terimine karşı da benzer bir kullanma isteksizliği bulunmaktadır.

³ Sırbistan, Karadağ, Kuzey Makedonya, Moldavya, Gürcistan, Mısır ve Fas.

⁴ ETF uyumsuzluk çerçevesi on göstergeden oluşur: dikey ve yatay uyumsuzluğu ölçen üç temel gösterge, üç bağlamsal gösterge ve dört isteğe bağlı gösterge. Bu notta yalnızca dikey uyumsuzluğu ölçen iki gösterge yer almaktadır.

⁵ Prof. Ben Kriechel liderliğindeki Economix'ten (Almanya) uzmanların da dâhil olduğu bir ekip.

⁶ Arnavutluk, Ermenistan, Belarus, Bosna Hersek, Mısır, Gürcistan, İsrail (devam etmektedir), Ürdün, Kosova*, Kırgızistan, Moldavya, Karadağ, Kuzey Makedonya, Filistin, Sırbistan, Tunus, Türkiye ve Ukrayna.

İşgücü piyasasındaki dengesizlikler: beceri uyumsuzluğunun rolü nedir? ETF çalışmasından elde edilen ilk bulgular

Yaklaşık 20 civarında olan ortak ülkelerle ilgili şimdilik geçerli olan veriler⁷ bize 2019 yılında ülkelerin büyük bir çoğunluğundaki dört yükseköğretim mezunundan en az birinin daha düşük düzeydeki resmi nitelik gerektiren işlerde çalıştığını, ancak bu tür olaylara rastlama sıklığının Gürcistan, Türkiye veya Ukrayna'da üç mezundan biri olacak kadar yüksek seyrettiğini, Tunus'ta ise yüksek öğretim mezunlarının yarısının daha düşük nitelikler gerektiren işlerde çalıştığını göstermektedir. ETF'nin elde ettiği bu geçici veriler ayrıca lise/ortaöğretim sonrası mezunların (yani orta yeterlilik düzeyine sahip olanların) uyumsuzluk vaka sıklığının yükseköğretim mezunlarından daha düşük olduğunu göstermektedir. Genç yaştaki yüksek öğrenim mezunlarının, verilerin mevcut olduğu tüm ülkelerde daha yüksek sıklıkla aşırı beceri sahibi olduğu görülmektedir: 2019'da Tunus'ta yaklaşık bu seviyedeki mezunların üçte ikisi becerilerde denklikte uyumsuzluk göstermekteydi (yani resmi ISCED nitelikleri gerektiren işlerde daha düşük düzeyde işlerdeydiler) bu sayı Kırgızistan Sırbistan veya Türkiye'de yarı yarıya iken, Arnavutluk, Gürcistan veya Kosova'da yaklaşık %40 oranında, Karadağ, Kuzey Makedonya, Moldavya, Filistin veya Ukrayna'da üçte bir oranında idi.

Arnavutluk, Kosova, Moldavya, Filistin veya Türkiye gibi, yüksek vasıflı işçilerin işgücünde daha düşük paya sahip olduğu (yani, ISCED'e göre yüksek öğrenim düzeyine sahip olan) bazı ülkelerde, bu grubun boyutunda son yıllarda büyük ve hızlı bir artış gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, bu artış her zaman daha iyi istihdam olanakları anlamına gelmemekle birlikte bazı ülkelerde üniversite diplomasına sahip olmak her zaman istihdam edilmek ve/veya işle uyumlu olmak anlamına gelmemektedir (ETF, 2020)⁸. Bu da, eğitim sisteminin becerilere yönelik değişen taleplere yanıt vermede pek çok güçlük yaşadığını göstermektedir. Ayrıca bu yüzden birçok yüksek vasıflı mezun resmi (ISCED) niteliklerinin altındaki pozisyonları kabul ediyor olabilir. İşsizlik seviyelerinin yüksek oluşu ve işgücü piyasasındaki sınırlı fırsatın bulunması, özellikle yüksek eğitimli bireyleri bu tür pozisyonları kabul etmeye zorlamaktadır.

2019'da verilerin mevcut olduğu ülkelerin çoğunda⁹ her dört işçiden biri aşırı eğitim sahibiydi⁹, bu oran Ermenistan, Tunus veya Türkiye'de işçilerin üçte birine ulaşmaktaydı. Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda aşırı eğitilmiş genç çalışanlarla karşılaşma sıklığı genelde daha yüksek olup Tunus veya Türkiye'deki gençlerin yaklaşık %40'ına varacak şekilde en yüksek noktaya ulaşmakta ve Arnavutluk, Bosna Hersek ve Kuzey Makedonya olmak üzere sadece üç ülkede on gençten yalnızca birini etkilemektedir. Nispeten yüksek düzeyde seyreden aşırı eğitilmiş çalışanların bulunması durumu mezun olmanın her zaman işgücü piyasasında uyumlu bir entegrasyona yol açmadığını ve insan sermayesi kaybı yaşandığına işaret edebileceğini düşündürmektedir. Yaşanan bu durumun arkasında pek çok neden olabilir ve bu dengesizlikleri önlemek ya da ortadan kaldırmak için belirleyici unsurlarla en etkili çözümleri belirlemek için daha fazla sayıda bu ülkelere özgü analizlerin yapılması gereklidir. Açıkça ortaya çıkan durum ise, eğitim sistemlerinin bu tür dengesizlikleri yetersiz ileriye dönük eğitime kayıt politikaları, eğitim programlarının kalitesinin düşük olması ve uygun olmayışı ya da sosyal kapsayıcılık hedeflerinde başarısız olması nedeniyle yalnızca kısmen üretmiştir. Erken dönem okul eğitiminden itibaren verilecek kariyer rehberliği ve kariyer eğitimi, etkili eşleştirme hizmetleri ve okuldan işe geçiş sürecinde iş deneyimi kazanma programlarının yürütülmesi de gereklidir ve önem taşımaktadır.¹¹

⁷ ETF (yakında yayınlanacak), *Becerilerde uyumsuzluk: belli bazı ETF ortak ülkelerindeki ölçümler ile politika sonuçları*.

⁸ ETF (2020), [Güneydoğu Avrupa ile Türkiye'de gençlerin potansiyelini açığa çıkarmalı: İşgücü piyasası ve sosyal dahilîyet için becerilerin geliştirilmesi](#)

⁹ Arnavutluk, Ermenistan, Belarus, Bosna Hersek, Mısır, Gürcistan, İsrail (açıklanacak, devam ediyor), Ürdün, Kosova, Kırgızistan, Moldavya, Karadağ, Kuzey Makedonya, Filistin, Sırbistan, Tunus, Türkiye ve Ukrayna.

¹⁰ Aşırı eğitilmiş kişiler, ülkelerindeki bir iş/meslek dağılımındaki mod değeri (yani en sık tanımlanan iş) genellikle eğitim düzeyinin (ISCED) altında olan işlerde çalışan kişilerdir.

¹¹ ETF (2021), M. Badescu and C. Mereuta, *Becerilerde uyumsuzluk: Belli bazı ülkelerde ölçümler ile politika sonuçları, Değişen bir dünyada değişen beceriler: AB komşu ülkelerindeki beceri taleplerini anlamak*.

Biz birkaç açıklama getirdik. Sizin görüş ve notlarınızı da duymak isteriz.

Çeşitli türde seyreden becerilerdeki uyumsuzluğun biçimlerini, büyüklüğünü ve birbiriyle ilişkisini ölçmek ve anlamak için her zaman pek çok farklı türde ve sayıda göstergenin dâhil edilerek farklı yöntemlerle elde edilen sonuçların analiz edilmesini gerektirir.

Uyumsuzlukla ilgili vaka sıklığına ilişkin şu veya bu göstergeye özel olarak odaklanmanın bazen bulguların yanıltıcı veya eksik bir şekilde yorumlanmasına yol açabileceğini fark ettik.

Uyumsuzlukla karşılaşma sıklığı veya uyumsuzluğu belirleyen unsurlarla ilgili tüm bulguların geçiş dönemi yaşayan ve gelişmekte olan ülkelere özgü olan ve yaşanan bu uyumsuzluk durumunun altında yatan temel koşulları göz önünde bulundurarak her zaman iyi bir bağlama oturtulması gerektiğini bulduk ve bunun önemli olduğunu düşünüyoruz. ETF ölçüm çerçeve çalışması ayrıca ülkelerle görüştüğümüzde her zaman gündeme gelen birkaç bağlamsal göstergelyi de içermektedir (örn. istihdam/işsizlik/hareketsizlik, istihdamda/eğitimde/eğitimde olmayan gençler-NEET'ler). Bu sayede, uyumsuzluk durumu hakkında daha iyi bir çerçeve çizilebilir.

Son olarak, becerilerde uyumsuzluğa ilişkin getirilecek olan politika önerilerinin, söz konusu olan uyumsuzluk türünün hangisi olduğundan ve politikaların bunu nasıl ele alması beklendiğinden bahsederek her zaman alaka düzeyi belirleme yönünde çaba göstermesi gerektiğine inanıyoruz.